

Poštovani gosp. Jozić,
prilažem primjedbe na Inačicu Hrvatskog pravopisa.
Želim Vam uspješan završetak nezahvalnog ali veoma začajnog rada.
S poštovanjem
I. Štern

Prof. dr. sc. Ivica Štern, umirovljeni sveuč. prof.
Fijanova 10a/II
Tel.: 2343 150; mbl.: 091 9444 921
E-adresa: istern@fkit.hr
Zagreb, 27.4.2013.

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Ulica Republike Austrije 16
10000 ZAGREB

Odazivam se pozivu za raspravu o pravopisu hrvatskog jezika. Želim upozoriti na neke činjenice kojima bi trebalo posvetiti odgovarajuću pažnju.

Primjedbe koje dajem povezane su s područjima na kojem sam radio (Fizikalna kemija i Kemijsko inženjerska termodinamika). Raspoložem s inačicom objavljenoj u Večernjem listu.

Osnovne se primjedbe odnose se na jednoznačnost u iskazivanju pravila i uvažavanje postavki drugih struka.

- Pisanje malim slovom. Da li će se npr. prof. pisati malim slovo i kad je prva riječ u rečenici.
- Potrebno je razlikovati brojeve od naziva njihovih grafema, npr. nulu od ništice. Sa HTVse, tijekom prognoze vremena, može čuti: „... temperature ispod *ništice*...“, ali ne i „... temperature iznad *petice*...“. I riječ *ispod* ima svoj smisao; što bi govornik trebao uzeti u obzir.
- Treba objasniti razliku među grafemima *spojnica* i *minus*. Ako se napiše pojeftinjenje -30 %“ tada to znači da je nešto poskupilo za 30 %.
- Matematički gledano, % = 0,01. Ispred „%“ treba ostaviti bjelinu.
- Brojeve i oznake jedinica treba pisati uspravnim pismom. U *Inačici* se bez obrazloženja pišu i uspravnim i kosim.
- Posebno treba naglasiti da je „°C“ oznaka za temperaturu i da se kružić piše uz slovo C, a ne uz brojčani iznos. Na TV ekranu mogao se je vidjeti i malo „c“.
- Kružić gore oznaka je za jedinicu veličine kuta iskazanu u stupnjevima. Tako je veličina npr. pravog kuta α određena s $\alpha = 90^\circ$.

Pri pisanju naputaka treba znati da je

$$\text{veličina} = \text{iznos} * \text{jedinica},$$

te da se grafem * može ispustiti

$$\text{veličina} = \text{iznos} \text{ jedinica}.$$

Prema tome bjelina ima još jedno značenje: kod matematičkih operacija: zamjenjuje znak množenja.

Način pisanja akademskih i stručnih naziva je određeno. Urednici bi trebali znati da riječ „prof.“ napisana ispred imena i prezimena ima jedno značenje a iza drugačije. Da je „dr. sc.“ znanstveno zvanje koje se piše ispred, a da se stručni naziv, koji može sadržavati i riječ „doktor“ ili „inženjer“ ili „prof.“ piše iza imena i prezimena.

Treba uzeti u obzir da postoje: Zakon o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju (NN. 107/2007), Zakon o mjeriteljstvu i Zakon o mjernim jedinicama (NN. 2/2007) te odgovarajući Pravilnici. U toku je usklađivanje s dokumentima EU.

Meteorološka izvješća svakodnevno su prisutna na TV ekranima. Mislim da bi se na „korektnost“ usmenih iskaza i grafičkih prikaza mogao osvrnuti i Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Iza svakog filma nižu se imena suradnika. Nebi li iza svake emisije trebalo navesti i imena lektora ?

Kad već navodim primjere iz TV emisija, napominjem da bi odgovarajuću pažnju trebalo obratiti i izgovorenim tekstovima. Tako autori, odnosno govornici, ne znaju da „noćas“ na hrvatskom znači prethodne, a ne slijedeće noći (pri davanju uputa o pomicanju kazaljki na satovima); ili da se „većeras“ tek nešto može dogoditi, a ne da se je desilo prethodnog dana (pri objavljivanju rezultata utakmica). Često čujemo da su „cijene poskupile“.

Autori TV tekstova osim jezičnih imaju i drugih problema: npr.: iskaz „*temperatura topline*“ pokazuje da ne znaju o čemu govore, ili „kockasti dresovi“ pokazuje da ne razlikuju kocku od kvadrata, (za što bi u školi zaradili *jedinicu*).

Navedenih nekoliko primjera pokazuju da pisanju i govorenju hrvatskog jezika treba posvetiti odgovarajuću pažnju. Da se izbjegnu nesporazumi bilo bi dobro da se u rad uključe i druge struke. Posebno fizičari, kemičari i matematičari; kod njih grafem ima i određen fizički smisao.

Trebalo bi ponovno pročitati ranije rasprave, npr. Babić – Brezinščak – Čatić objavljene u Vjesniku. Time bi se izbjegli mogući nesporazumi.

S poštovanjem

I. Štern